

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนบนพื้นที่สูงภายใต้กรอบการพัฒนาพื้นที่สูงตามแนวทางของโครงการหลวงได้มีการกำหนดขอบเขตของพื้นที่ป่า และพื้นที่ชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ป่าที่ติดกับพื้นที่ชุมชนมีสภาพเสื่อมโทรม เนื่องจากการขยายพื้นที่ชุมชน และพื้นที่ทำกินของเกษตรกรเข้าไปในเขตพื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากรายงานการสำรวจทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ 170.7 ล้านไร่ หรือร้อยละ 53.3 ของพื้นที่ประเทศ และลดลงเหลือ 107.6 ล้านไร่ หรือร้อยละ 33.6 ของพื้นที่ประเทศ ในปี พ.ศ. 2551 ทำให้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทำให้เกิดภัยธรรมชาติ ได้แก่ ความแห้งแล้ง และอุทกภัยบ่อยครั้ง ตลอดจนผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคม และความมั่นคงของชาติ ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้นในการบริหารจัดการด้านทรัพยากรป่าไม้ จึงควรมีการกำหนดแนวเขต และวางแนวทางการใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอยต่อระหว่างป่าไม้และชุมชนให้ชัดเจน และต้องเป็นที่ยอมรับร่วมกันของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ชุมชนสามารถร่วมกันดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างยั่งยืน ภายใต้ระเบียบการบริหารจัดการพื้นที่และทรัพยากรที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วม ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า "...ทำอย่างไรจึงจะรักษาป่าได้สำเร็จ วิธีที่จะทำก็ต้องให้ชาวบ้านที่อยู่ดีกินดีพอสมควรเป็นผู้ดูแลป่า จะดูแลไม่ให้ใครมาตัด ถ้ามีไฟไหม้ป่าเขาก็จะช่วยกันดับ...."

การวางแผนการปลูกต้นไม้เป็นกระบวนการที่ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อพัฒนาแผนการปลูกต้นไม้ให้มีความเหมาะสม จึงต้องถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชุมชน และนำเสนอร่างแผนการฯ ให้แก่คนในชุมชนได้รับฟัง ร่วมเสนอข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแผนให้มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้และเกิดประโยชน์ได้จริงในพื้นที่นั้นๆ การฟื้นฟูป่าจึงมิใช่บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว ชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าไม้และมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์ความรู้และแนวทางในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อกำหนดขอบเขตพื้นที่รอยต่อที่ชัดเจนระหว่างป่าไม้และชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. กำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่ารอบชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. เพื่อศึกษาผลของการตัดสางต่อการรอดตายและการเจริญเติบโตของลูกไม้ ไม้หนุม และไม้ใหญ่
4. เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่รอยต่อระหว่างป่าไม้และชุมชน
5. เพื่อศึกษาและพัฒนากระบวนการกลุ่มในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการพื้นที่ป่ารอบชุมชน

